

MISCELLANEA.

Urnasír Besenyődről.

(Idetartozik a XLII. tábla.)

Szabolcs vármegye keleti oldalán fekszik Besenyőd kisközség. Levelek vasúti állomástól 3 kilométerre. A község belterülete észak-dél irányú földnyelv, melyet csatornázás előtt víz vett körül, ú. m. a Feketeházi tó, a Kisrét, Kútfő és a Csatt tó. Besenyődről szép bronztört és köpüs bronzlándzsát őriz a vármegyei Józsa-Múzeum. 1928. évben útépités alkalmával hatalmas nagy edényeket és 12 kis csücskös csuprot hordtak az úttestbe, mintahogy a munkafelügyelő közölte velem.

A falu északi részén épült ref. templom szomszédságában van a ref. iskola, a tanítói lakással. Ennek kertjében Tar László tanító elmondása szerint máskor is találtak már bronzkori edényt, amit beadott a múzeumba.

1940. év őszén urnákra akadt Tar László, melyeket személyesen vett ki. Megfigyelése szerint egy csoportban voltak az edények elföldelve, két ásonyom mélyen s annyira közel, hogy egymást érintették. Egy nagyobb és egy kisebb, díszített oldalú fazék, egy kétfülű fekete urna, egy vörös színű, fülnélküli, hornyolt szélű edény és egy egyenes peremű tál. Az urnák mellett

feküdt két kisebb csupor, a harmadik álló helyzetben volt. Tar László maga szedte ki a földet az edényekből; égett embercsontokon kívül mást nem talált bennök. A nagyobb díszített urnából vette ki a 123 mm hosszú, 40 mm széles kvarekést, mely alul 28 mm széles. E kvarekést a három kis csuporral együtt behozta a múzeumba és elmondta az észlelt leletkörülményeket.

A kvarekés északi eredetű, az Alföldön, s így a Nyírségen is egyedülálló. Valószínűleg nem a bronzkorban került ide hozzánk, de ekkor is használták, különben nem került volna az urnába.

Északi eredetű nagy kalcedon balta (1394 gr.) került már a múzeum birtokába Székely községből, az 1860-as évek elején.

1940. július 16-án kimentem a helyszínre és az urnasír környékét két nap ásattam, azonban lényegtelen cserépdarabokon kívül mást nem leltek a napszámosok. Így aztán csak a már kiásott nagyobb edényeket, illetve ezek darabjait szállítottam be a múzeumba. Az edénydarabok tisztítása közben tűnt ki, hogy volt a cserepek közt kis félcsupor, egy másik csupor díszített

oldalrésze és egy harmadik edény apró darajai is vannak.

A lelet minden darabját a XLII. tábla szemlélteti.¹

Kiss Lajos.

¹ A lelet kisebb darabjai erősen emlékeztetnek a péceli-kultúra formáira. Magának az északi technikájú késnek előfordulása ezzel könnyen érthetővé válnék, de a határozott

bronzkori formák zavarják az együttest. Ilyen északi típusú kőeszközöket, az ismert péceli-kultúrába tartozó nyílhegyeken kívül, Pokorágyról őriz a rimaszombati múzeum, sajnos kísértő kerámia nélkül. Jellegzetes nyílhegyek nagyobb számban vannak Érsekújvárról és Naszvadról az érsekújvári múzeumban. Északi típusú nyílhegyek azonban a sziléziai bronzkor II. periódusában is előfordulnak. Mindezek szükségessé teszik, hogy a leletekre még visszatérjünk. *Szerk.*

Urnengrab in Besenyőd.

(Hieher gehört die Tafel XLII.)

In Besenyőd (Kom. Szaboles) fand László Tar Volksschullehrer ein Urnengrab, dessen sämtliche Beigaben die Abbildungen der Tafel XLII. veranschaulichen. Das Steinmesser von nördischem Typ der grössten Urne verdient unsere Aufmerksamkeit in erster Reihe. Sein Vorkommen in der grossen Urne ist ein Beweis dafür, dass es noch in der Bronzezeit im Gebrauch war, wenn auch nicht damals zu uns gekommen ist.¹ Die Steinhacke

¹ Die kleineren Stücke des Inventars bringen uns die Formen der Péceler-(Badner-)Kultur in Erinnerung. Selbst das Vorkommen des Messers von nördischer Technik würde dadurch leicht verständlich, aber die an-

von nördischem Typ ist aus dem Nyirseg, vom Dorf Székely, schon lange bekannt. *Lajos Kiss.*

dere Formen, die ausgesprochen auf die Bronzezeit hinweisen, stören die Zusammengehörigkeit. Solche Steinwerkzeuge von nördischem Typ — ausser den bekannten Pfeilspitzen der Péceler-Kultur — werden im Museum zu Rimaszombat aus Pokorágy aufbewahrt, leider ohne begleitende Keramik. Kennzeichnende Pfeilspitzen befinden sich — aus Érsekújvár und Naszvad stammend — im Museum zu Érsekújvár grosszählig. Es kommen aber Pfeilspitzen von nördischem Typ auch in Schlesien, in der II. Periode der Bronzezeit vor. Dies alles macht noch unser Zurückkommen auf diese Frage notwendig. *Der Redakteur.*

Technikai megjegyzések két népvándorláskori felirat megfejtéséhez.

Néhány évvel ezelőtt tüzetesen foglalkoztam azoknak a szövegmagyarázatoknak technikai hibáival, amelyek a *nagyszéksősi* aranycsészén és a *ladánybencei* jázig edényen olvashatók s amelyeknek megfejtését Mészáros Gyula két dolgozatában közölte.

Szándékom volt a gondos vizsgálattal elért eredményeket már csak

azért is közölni, hogy ezzel is elősegítem a feliratok végleges megoldásának ügyét. Magam természetesen csupán technikai megfigyeléseket és vizsgálatokat végeztem, a nyelvészeti részt csak egyetlen sejthető ponton érintettem, ott sem a magam elgondolása szerint.

A folyóiratnak ebben a kötetében